

S P R A W O Z D A N I A I R E C E N Z J E

KURS HOMILETYCZNO-KATECHETYCZNY NA ATK

Z zadowoleniem można stwierdzić, że w ostatnich latach daje się zauważyć u nas w Polsce coraz większe ożywienie na polu odnowy przepowiadania słowa Bożego. Głównym ośrodkiem postępującego ruchu odnowy kaznodziej-skiej zaczyna się okazywać Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie, a w szczególności Katedra Homiletyki na Wydziale Teologicznym, którą kie-

ruje ks. doc. dr hab. Leszek Kuc, przewodniczący sekcji homiletycznej przy Episkopacie Polski. Od r. 1967 w tygodniu po Wielkanocy organizuje się rocznie na ATK zjazdy wykładowców homiletyki w seminariach duchownych. W tymże samym roku odbył się na ATK pierwszy po wojnie ogólnopolski Kurs Homiletyczny. Wielka frekwencja duszpasterzy z całej Polski na tym Kursie świadczyła o jego potrzebie i zainteresowaniu kapłanów problemem kryzysu i odnowy kaznodziejstwa. Nic też dziwnego, że począwszy od r. 1967 Akademia Teologii Katolickiej organizuje rocznie kolejne Kursy Homiletyczne.

W dniach 10—12 września 1970 r. odbył się na ATK czwarty z kolei Kurs Homiletyczno-katechetyczny dla duchowieństwa pod hasłem: *Chrystus uczy i wzywa*. Wzięło w nim udział ponad 500 kapłanów z całej Polski.

Kurs rozpoczął się Mszą św. koncelebrowaną przez pracowników naukowych ATK pod przewodnictwem ks. bpa Jerzego Stroby. Homilię wygłosił ks. doc. dr hab. Leszek Kuc. Po przemówieniu powitalnym rektora ATK, ks. prof. dr Józefa Iwanickiego, słowo wprowadzające wygłosił Prymas Polski, ks. kard. Stefan Wyszyński — Wielki Kanclerz ATK, który mówił m. in. o trudnościach i sposobach realizacji odnowy posoborowej w Kościele na głównych odcinkach jego życia, a na zakończenie powiedział: „pragnę dać wyraz swej wdzięczności dla Uczelni z Magnificencją Księdzem Rektorem Dr Iwanickim na czele i zespołem Wykładowców Akademii — za to, że episkopatowi Polski i duchowieństwu pospiesza z pomocą w okresie wyjątkowo odpowiedzialnym za dalszy rozwój życia religijnego w naszej ojczyźnie”. Następnie ks. bp Jerzy Stroba mówił na temat: *Soborowy postulat homilii a program kaznodziejski episkopatu Polski na rok 1970/71*. Mówca starał się wykazać, że ogólnopolskie programy kaznodziejskie są zharmonizowane z soborowymi postulatami kaznodziejstwa homilijnego, co wyjaśniał na przykładzie dwóch propozycji homilii opracowanych według założeń programu kaznodziejskiego 1970/71.

Referaty

Podczas Kursu wygłoszono 6 referatów. W pierwszym z nich pt. *Dlaczego trzy czytania?* ks. dr Edward Szafrowski omówił najpierw zagadnienie roli biblijnego słowa Bożego w posoborowej odnowie życia Ludu Bożego, następnie ukazał nowy *Ordo lectionum* jako praktyczny wyraz soborowej odnowy liturgicznej, a w końcu rozwinął odpowiedź na pytania: czy muszą być trzy czytania? — oraz co na temat trzech czytań mówi dotychczasowa praktyka? Reasumując stwierdził, że trzy lektury biblijne: 1° stanowią pełną realizację odnowy soborowej w mszalnej liturgii słowa, otwierając wiernym szeroko skarbiec Pisma św.; 2° nawiązują do pierwotnej tradycji kościelnej, ukazując przy tym w wielu wypadkach jedność obydwu Testamentów; 3° dostarczają bogatego materiału homiletycznego dla postulowanej przez *Konstytucję o liturgii* homilii mszalnej.

Drugi referat zatytułowany: *Wspólnota słuchaczy słowa Bożego* wygłosił doc. dr hab. Andrzej Świącicki. Nawiązując do zeszłorocznego Kursu

Homiletycznego, który zainicjował współpracę w podejmowanej problematyce między grupą homiletów i socjologów religii, mówca podkreślił konieczność uświadomienia sobie faktu, iż kościelna posługa słowa odbywa się zasadniczo we wspólnocie, podlega więc prawidłowościom socjoreligijnym w kształtowaniu komunikacji tak w kaznodziejstwie jak i w katechezie. W związku z tym wskazał w wykładzie na mikro- i makrosocjologiczne uwarunkowania kształtujące grupę ludzi, których jako słuchaczy kazań czy jako katechizowanych nazywamy „wspólnotą słuchaczy”. Omówił też podstawowe techniki orientacyjne, dzięki którym duszpasterze mogą orientować się w społeczno-religijnej specyfice grup swych słuchaczy.

W drugim dniu Kursu, po Mszy św. koncelebrowanej — z homilią ks. dr Stanisława Czerwika — ks. doc. dr hab. Stanisław Grzybek wystąpił z referatem pt. *Zasady interpretacji Pisma św.* Powołując się na trzy fundamentalne dokumenty Kościoła: 1) Enc. *Divino Afflante Spiritu* (z 1943 r.), 2) Instrukcję Komisji Biblijnej w sprawie historyczności Ewangelii (z 1964 r.) oraz 3) soborową konstytucję *Dei Verbum* (z 1965 r.) — dotyczące problematyki biblijnej, referent podkreślił konieczność nieustannego stosowania hermeneutyki biblijnej oraz omówił nowe reguły hermeneutyczne, wśród których wyszczególnił regułę mówiącą o istnieniu w Piśmie św. tzw. gatunków literackich (np. opowiadania historyczne, zbiory praw, kroniki, nowele, midrasze, traktaty filozoficzne, poezję, listy, legendy i bajki), zasadę krytyki form literackich (*Formgeschichte* i *Redaktionsgeschichte*) oraz krytyki historycznej Pisma św., jak również regułę całościowego ujmowania (kontekstu) Pisma św. W końcu ks. Grzybek zaznaczył za konstytucją *Dei Verbum*, iż autorytatywnym i autentycznym interpretatorem Pisma św. jest Kościół, który obowiązek ten wykonuje przez *ineffabile magisterium Ecclesiae*.

W kolejnym referacie pt. *Listy Apostolskie w homilii i katechezie* ks. dr Marian Wolniewicz wskazał najpierw na fakt, iż nowy *Ordo lectionum Missae* wyznacza Listom Apostolskim miejsce środkowe — pomiędzy czytaniem starotestamentowym a Ewangelią, co odpowiada w pewnym sensie chronologii powstania ksiąg biblijnych i uwzględnia tradycyjnie uznawaną godność Ewangelii jako „słowa Pańskiego”; taki układ także pokazuje jedność obu Testamentów i historii zbawienia, której centrum jest Chrystus w swoim *mysterium paschale*. Następnie referent mówił o związkach rzeczowych i harmonizacji tematycznej Listów Apostolskich z dwoma pozostałymi czytaniem oraz o próbach i sposobach „ubiblijnienia” kaznodziejstwa i katechezy.

W trzecim dniu Kursu, po Mszy św. koncelebrowanej — z homilią ks. doc. dr Bronisława Dembowskiego — ks. dr Jan Charytański wygłosił wykład pt. *Rola i miejsce Pisma św. w katechezie po Soborze Watykańskim II*. Prelegent podjął w nim problematykę zasadniczą dla dzisiejszej odnowy katechetycznej, rozważając w oparciu o dokumenty Vaticanum II zagadnienie miejsca Pisma św. w programie katechetycznym oraz problem ujmowania katechez biblijnych wyznaczonych programem. W pierwszej części referatu ks. Charytański przedstawił historyczny rozwój roli Pisma św. w katechezie: od jego roli służebnej w dawniejszej (potrydenckiej) katechezie do współczesnego traktowania go jako istotnego źródła katechezy; natomiast

w drugiej części referatu naszkicował pracę katechezy przygotowującego katechezę biblijną, ujmującą Pismo św. jako główne źródło, podkreślając obowiązek odkrywania przez katechetę istotnego sensu perykopy biblijnej oraz konieczność stosowania w katechezie interpretacji egzystencjalnej Pisma św., uwzględniającej problemy i sytuację dzisiejszego człowieka.

Ostatni referat plenarny pt. *Język Biblii a język kaznodziei* wygłosił ks. doc. dr hab. Leszek Kuc. Mówca przedstawił najpierw, jako podstawową, tezę homiletyczną: „głosimy to samo, co Chrystus i apostołowie. lecz nie tak samo”. Następnie dokonał szczegółowej analizy tejże tezy, rozważając zagadnienia: dlaczego „nie tak samo” oraz — w jakim znaczeniu jednak „to samo”?

Konwersatoria

W założeniach strukturalnych Kursu za element najważniejszy uważane były konwersatoria, które stanowiły teren bezpośredniego spotkania i wymiany myśli między uczestnikami a gronem prowadzącym Kurs oraz dlatego, że właśnie w pracy grup konwersatoryjnych dochodzi do wypracowania najbardziej konkretnych propozycji duszpasterskiego zastosowania zasad proponowanych w wykładach plenarnych. Odbyło się łącznie 10 konwersatoriów: 5 homiletycznych i 5 katechetycznych. Każdy uczestnik Kursu mógł wziąć udział przed i po południu, bądź to w jednym konwersatorium homiletycznym i w jednym katechetycznym, bądź też, stosownie do swoich zainteresowań, w dwu konwersatoriach homiletycznych lub w dwóch katechetycznych.

Podczas konwersatorium homiletycznego, prowadzonego przez homilecę, biblistę i socjologa religii, omawiano i dyskutowano określone tematy homilii, dla których punkt wyjścia stanowiły czytania mszalne, wzięte z Listów Apostolskich. Przewodniczący każdemu konwersatorium homileta i ściśle współpracujący z nim biblista zwracali szczególną uwagę na traktowanie czytań z Listów Apostolskich w powiązaniu z innymi czytaniem biblijnymi przeznaczonymi na wybrany dzień liturgiczny. Udział socjologa religii zaś miał zapewnić konfrontację tekstów Listów Apostolskich i projektów homilii z warunkami i wymogami życia dzisiejszych wspólnot słuchaczy.

Konwersatorium I na temat: *1 List św. Pawła w czytaniach okresu Bożego Narodzenia* prowadzili: ks. dr M. Brzozowski (KUL) — homileta, ks. mgr Z. Ziółkowski (W-wa) — biblista i dr A. Stanowski (KUL) — socjolog. W konwersatorium II pt. *Kształtowanie świadomości wspólnoty: Listy św. Pawła w okresie Bożego Narodzenia i po Objawieniu* przewodniczyli: ks. mgr A. Lewek (ATK) — homileta, ks. dr J. Kudasiewicz (KUL) — biblista i dr E. Reklajtis (ATK) — socjolog. Konwersatorium III zatytułowane: *Wartości społeczne wspólnoty popaschalnej: Czytania z Listów św. Jakuba i Judy Tadeusza* odbywało się pod kierunkiem ks. W. Basisty (Katowice), ks. mgr W. Kalisiaka (W-wa) i ks. mgr Z. Fortuniaka (ATK). *Powszechność i eschatologia w świadomości Ludu Bożego: Czytania z Listów św. Piotra* — oto temat konwersatorium IV, któremu przewodni-

czyli: ks. dr A. Zuberbier (ATK), ks. mgr Z. Grzegorski (Poznań), ks. dr M. Czajkowski (Wrocław) i red. mgr A. Wielowieyski (W-wa). Wreszcie V konwersatorium homiletyczne pt. *Apokalipsa wobec dzisiejszej wspólnoty kościelnej* prowadzili: ks. dr T. Olszański (Kraków), ks. dr J. Homerski (Tarnów) i ks. mgr E. Formicki (ATK).

Zadaniem konwersatoriów katechetycznych — pod kierunkiem katechety, biblisty i pedagoga-psychologa — było ukazać w oparciu o szczegółowy temat Pisma św. metodę właściwego ujmowania elementu biblijnego w katechezie; metodę przygotowania i przeprowadzenia katechezy biblijnej. Najpierw zabierał głos biblista, który odkrywał istotny sens danej perykopy, wprowadzając uczestników konwersatorium w problemy egzegetyczne. Psycho-pedagog zwracał uwagę na elementy konieczne do zrozumienia psychiki oraz potrzeb dziecka i młodzieży. Sprawą katechety było określenie tego, co ze swej wiedzy egzegetycznej, którą musi znać dobrze sam katecheta czy katechetka, można przekazać uczniowi w danym okresie jego życia, jak również, w jaki sposób katecheta ma podsuwać dzieciom i młodzieży odpowiedź na wezwanie uwarunkowane ich konkretnym życiem.

A oto poszczególne tytuły konwersatoriów katechetycznych i ich przewodniczący: I — *Katecheza biblijna dla dzieci klas I—IV*: ks. M. Wolniewicz, ks. A. Kotlarski; II — *Katecheza o Trójcy Św. w oparciu o Ewangelię*: ks. J. Chmiel, ks. Z. Szmigieł, ks. L. Warzybok; III — *Katecheza o chrzcie w oparciu o Ewangelię*: ks. J. Łach, ks. P. Poręba, ks. E. Lazarowicz; IV — *Ewangeliczna katecheza o życiu chrześcijańskim*: ks. F. Szreder, ks. E. Wajszczak, ks. S. Pawlina; V — *Odpowiedzialność społeczna chrześcijanina w świetle Ewangelii*: ks. J. Pytel, p. B. Jabłońska, ks. J. Tarnowski.

W ostatnim dniu Kursu specjaliści różnych dyscyplin teologicznych odpowiadali na pisemne pytania kursantów, dotyczące strony merytorycznej i organizacyjnej tegorocznego Kursu. Uczestniczący w nim; kapłani wyrażali m.in. uznanie dla jego sprawnej organizacji (nb. istniejącej dzięki przedsiębiorczości dyrektora administracyjnego ATK, p. mgra Władysława Dziedziaka), jak również postulat kontynuowania w następnych latach tego rodzaju Kursów Homiletyczno-duszpasterskich dla duchowieństwa polskiego.

Antoni Lewek